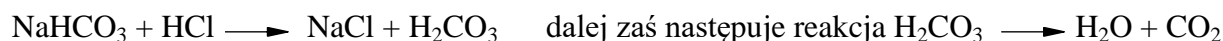
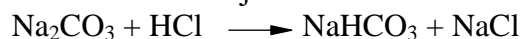

Analiza ilościowa

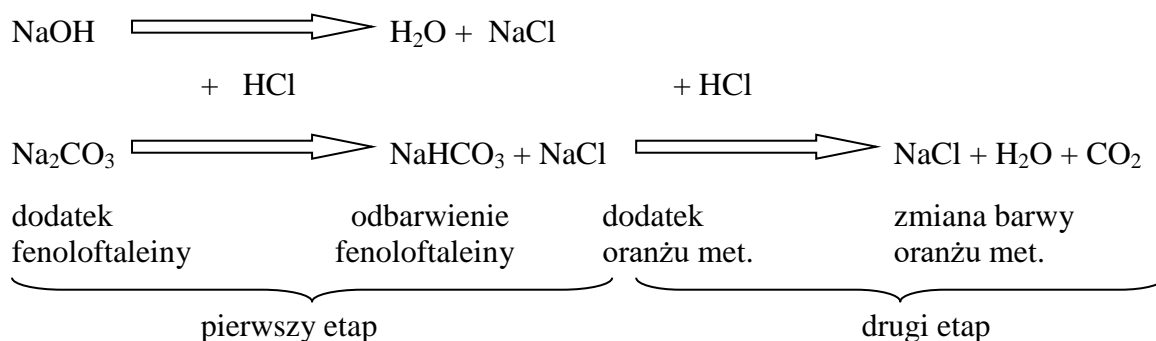
Ćwiczenie 5

Klasyczne miareczkowanie alkacymetryczne, oznaczanie NaOH i Na₂CO₃ obok siebie

Roztwory NaOH stykające się z powietrzem praktycznie zawsze zawierają w sobie niewielkie ilości węglanu sodu, stąd tak istotna jest znajomość metod pozwalających na dokładne wyznaczenie ilości obydwu tych substancji w badanym roztworze. Alkacymetrycznie oznaczenie zawartości wodorotlenku i węglanu sodu obok siebie można wykonać dwoma sposobami – metodą Wardera lub Winklera. Na pracowni wykorzystamy tę pierwszą metodę polegającą na stopniowym miareczkowaniu badanego roztworu za pomocą mianowanego roztworu kwasu solnego najpierw w obecności fenoloftaleiny, a dalej, po jej odbarwieniu – w obecności oranżu metylowego. Wykorzystuje się tu dwustopniową reakcję Na₂CO₃ z titrantem, dającą najpierw wodorowęglan sodu (NaHCO₃), a następnie nietrwały kwas węglowy H₂CO₃, który ulega rozkładowi z wydzieleniem CO₂ zgodnie z następującymi równaniami reakcji:

Zatem schemat miareczkowania mieszaniny NaOH i Na₂CO₃ można przedstawić w następujący sposób:

Pierwszy etap reakcji kończy się po odbarwieniu fenoloftaleiny przy pH równym około 8.3. Jak widać ze schematu, w punkcie tym zobojętnieniu ulega cała ilość NaOH i dodatkowo zachodzi reakcja z połową ilości Na₂CO₃. Drugi etap – miareczkowanie wobec oranżu metylowego – to jedynie reakcja kwasu solnego z wodorowęglanem sodu, przy której zakończeniu pH roztworu osiąga wartość równą około 4.

Należy pamiętać, iż metoda Wardera daje satysfakcjonujące wyniki w przypadku, gdy zawartość węglanu sodu jest znacznie niższa niż zawartość samego wodorotlenku.

Wykonanie oznaczenia

Po otrzymaniu zadania uzupełnić kolbkę miarową wodą destylowaną do kreski i dokładnie wymieszać roztwór. Następnie pipetą jednomiarową (20 lub 25 mL) pobrać zadanie i przenieść je do kolbki stożkowej. Roztwór należy rozcieńczyć wodą destylowaną do objętości około 100 mL, a następnie dodać 2–3 krople fenoloftaleiny i miareczkować mianowanym roztworem HCl aż do odbarwienia wskaźnika. Zanotować objętość zużytego kwasu (a mL). Następnie, nie uzupełniając biurety, należy dodać 2–3 krople oranżu metylowego i miareczkować dalej roztworem HCl do zmiany barwy wskaźnika z żółtej na cebulkową. Zanotować objętość kwasu jaka została zużyta na drugi etap miareczkowania (b mL). Miareczkowanie należy powtórzyć trzykrotnie.

Z rozważań w części wstępnej ćwiczenia wynika, że na zmiareczkowanie wodorotlenku sodu zużywa się $(a-b)$ mL roztworu kwasu, zaś na całkowite zmiareczkowanie węglanu sodu $2b$ mL HCl. Zatem jeżeli wstawimy objętości w jednostkach mL, to liczbę milimoli NaOH możemy obliczyć ze wzoru:

$$x_{\text{NaOH}} = (a-b) \cdot c \cdot w \text{ (mmol)}$$

W przypadku węglanu(IV) sodu z reakcji wynika, że z 1 molem związku reagują 2 mole HCl zatem liczbę moli Na_2CO_3 obliczymy ze wzoru:

$$x_{\text{Na}_2\text{CO}_3} = \frac{2 \cdot b \cdot c \cdot w}{2} = b \cdot c \cdot w \text{ (mmol)}$$

gdzie: a – objętość roztworu HCl zużyta na zmiareczkowanie wobec fenoloftaleiny (mL),
 b – objętość roztworu HCl zużyta na zmiareczkowanie wobec oranżu metylowego (mL),
 c – stężenie roztworu kwasu solnego (mmol/mL),
 w – współmierność kolby z pipetą (gdy do odmierzenia zadania użyto pipety 20 mL, wówczas przyjmujemy wartość $w = 5$, zaś gdy 25 mL, $w = 4$).

Zawartość badanych substancji w miligramach obliczamy mnożąc otrzymane liczby milimoli przez masę molową związku – dla NaOH – $M = 40.0$ mg/mmol dla $\text{Na}_2\text{CO}_3 = 106.0$ mg/mmol.

Wyniki

Objętość a dla 1 próbki ..... objętość b .....

Objętość a dla 2 próbki ..... objętość b .....

Objętość a dla 3 próbki ..... objętość b .....

Uwaga: jeśli któraś z objętości wyraźnie odstaje od pozostałych, należy ją pominąć lub wykonać dodatkowe miareczkowanie.

Średnie wartości objętości a ..... i b ..... wzięte do obliczeń

Uwaga: Wyniki obliczonych mas podajemy w mg z dokładnością do 4 cyfr znaczących

masa NaOH $m =$ .....

Sumaryczna masa

NaOH i Na_2CO_3 $m =$ .....

masa Na_2CO_3 $m =$ .....

Zaliczenie – data i podpis prowadzącego .....